

(Priloga Vrtcu.)

Št. 9. Ljubljana, dné 1. septembra 1907. XV. tečaj.

Pozdrav male Zorice prvoobhajancem.

Vi ne veste, vi ne veste:
kaj nocoj sem sanjala?
Kak bi znali, ako ne bi
sama vam naznanjala!

Tam na trati Mati Rajska
se je izprehajala;
kamorkoli je stopila,
roža tam je vstajala.

Angeli so naokoli
kot metuljčki létali;
trgali so rožce bele,
vence z njimi splétali.

Prašali so Rajsko Mater:
Kam bi vence dévali?
Rekla jim je: kaj ne veste,
kam bi vence dévali!

Dajte, dajte jih otrokom,
ki so danes prvikrat
z mojim Sinom se združili,
da bi se še mnogokrat!

Angeli so šli k otrokom,
venčali so z venci jih;
celi dan pri njih so bili —
angeli pri angelcih.

Srečni starši, srečna deca!
kak se lica vam smejó ...
Kdaj takó še moji starši,
kdaj bom srečna jaz takó?

Silvin Sardenko.

Mladi popotnik.

Češko spisal *Václav Kosmák*. — Preložil *Jožef Gruden*.

Ako imaš nedolžno srce in preprostega duha, vzemi pogumno, kadarkoli ti bo iti v daljni in neznani svet, palico v roko, pa pojdi brez bojazni in strahu! V tistem trenutku, ko se poškropiš z blagoslovljeno vodo in prestopiš domači prag, v tistem trenutku se ti pridruži oni lepi, nebeški duh, ki ti ga je takoj ob rojstvu dal Bog za variha in za vodnika ter popotuje s teboj kakor svoje dni Rafael s Tobijem in te pripelje k dobrim ljudem ter obvaruje nesreče.

Včeraj sem dohitel dve Doljanki na razpotju. Stali sta s košem na ramenih pa govorili z majhnim dečkom. Deček je bil revno oblečen; hlače in kamižola je bila od raševine. Bil je bos, na glavi mu je čepel okrogel klobuk, a preko rame mu je visela platnena torbica. V roki je držal navzgor zakrivljeno leskovko.

„Zdaj pa le pojdi, deček!“ mu je dejala starejša ženska, „pojdi v imenu božjem, pa ne hiti preveč; saj ni, da bi moral ravno nocoj priti domov; lahko prenočiš v Logu.“

Jaz sem postal in vprašal: „Kam pa gre ta deček?“

„Noter v Zalesje,“ je odgovorila žena.

„Kaj pravite, Zalesje? O, kaj tako daleč? I, kje si pa bil, deček?“ — „V Ljubljani je bil. Mater ima v blaznici. Obiskat jo je bil šel,“ je odgovorila starejša ženska namesto dečka. — „Viš, zdaj pojdeš lahko z gospodom, da ti bo krajši čas.“

„Mati, dajte mu nazaj culo!“ je rekla mlajša.

„Saj res!“ se je domislila starka. „Toliko, da nisem pozabila. Dohiteli sva ga v Topolu, pa sva mu odnašali to bremence, da bi mu ne bilo pretežko. — Na jo, deček, pa srečno hodi!“

Deček se je odkril in odzdravil: „Bog daj. Pa tudi vedve!“

„Z Bogom!“ sem se poslovil, a mislil sem pri sebi: — Glejte si no, Doljanke so navadno tako sirove; a te dve ravnata s tujim dečkom kakor z jajcem. Sam angel varih vodi tako dete k dobrim ljudem.

Ženski sta jo krenili v stran, midva z dečkom pa sva šla naprej po cesti.

„Kaj v Ljubljani si bil? Kako pa je kaj materi?“

„Zdaj so že boljši.“

„Ali so te poznali?“

„Seveda so me. Že pomagajo delati: pomivajo posodo, snažijo tla in pridejo kmalu domov.“

„Kaj si bil dolgo pri njih?“

„V nedeljo sem šel z doma na vse zgodaj, ko so pastirji trobili, pa sem prišel noter do Brezja. Tam sem prenočeval, a drugo jutro sem jo primahal do blaznice in sem moral še dolgo čakati, preden so odprli. Nikogar ne puste noter, dokler ne mine sveta maša. Dvakrat sem že čez noč ostal v blaznici.“

„Kje si pa spal?“

„Pri vratarici. Gospod doktor so napisali listek, da smem tam prenočevati, pa sem. A radi bi bili videli, da bi bil še danes čez poldan tam, a jaz sem se odpravil domov kmalu po kosilu.“

„I, kaj pa so rekli mati, ko si odhajal?“

„Jokali so; radi bi bili šli tudi domov. Vprašal sem jih: kdaj pridete, mati? Pa so mi odgovorili: — Kadar pridete pome? Kdaj bo to? Jaz sem dejal, da ne vem.“

„Zakaj so pa zblazneli mati?“

„Nekoč je bil požar v Zalesju; menda jim je od tega prišlo.“ — „Ali so že dlje v Ljubljani?“

„Že poldrugo leto.“

„Zakaj si pa šel k materi sam?“

„Oče ne utegnejo.“

„Pa se nisi nič bal?“

„Nič, bil sem tam že sedemkrat. Zdaj sem šel tja že drugipot sam.“

„Že drugič? Koliko let pa imaš?“

„V desetem letu sem.“

Zavila sva mimo križa. Deček je privzdignil klobuk, se prekrižal pa šepetaje molil: „Pozdravljen bodi, sveti križ!“ Drugega nisem razumel. Ko je pa odmolil, je naredil zopet križ in se pokrnil.

Mene je deček zanimal. Tako mlad, pa že tako pogumen in razumen. Oko mu je bilo mirno in jasno,

lice okroglo, zagorelo, a plavi lasje v ¹tilniku ravno pristriženi. — „Kako pa ti je ime?“

„France.“

„Si šel samodsebe, ali so te poslali k materi oče?“

„Kaj, če sem šel samodsebe?“ je vprašal deček in oko mu je zaiskrilo. — „Seveda, samodsebe in pa še rad! Koga bodo oče? Še ne zmislijo se na mater. So že takega srca! Še meni so hoteli ubraniti. Po Veliki noči sem jim dejal, da bi rad obiskal mater. — Kaj boš tam delal? so me zavrnil — saj nimaš denarja za pot. Sestra je imela desetico, dala mi jo je, in jaz sem vendar srečno došel k materi.“

Toliko, da sem se ubranil solzam. —

„Kaj sestro imaš?“

„Doma pri očetu je. Oči jo bolé in je bila že tudi v bolnici. Devetnajst let je stara. Imam pa še dve starejši, ki pa služita.“

„Kaj pa so tvoj oče?“

„Zidar.“

„Kako daleč pa je iz Zalesja do Ljubljane?“

„Debelih devet ur. Do Brda štejejo dve uri, od tam do Peščenka zopet dve, s Peščenka do Ljubljane je pa dobrih pet ur hoda.“

„Kje pa si kaj počival?“

„Nikjer. Samo tam v Topolu sem malo postal pri onih dveh ženah, ki sta govorili z menoj.“

„Te nič ne bolé noge?“

„Ne da bi dejal; a malo me hočejo vendarle.“

„Kje si pa južinal?“

„Nikjer nič. Dva hlebčka so mi dali v Ljubljani. Enega sem snedel, tega-le pa nesem domov sestri.“

„Nisi nič lačen?“

„Če bom, si urežem kruha. Dobil sem ga za sestro.“

Jaz sem rekel: „Le čaki, pojdeš z mano v gostilno, da se bolj okrepčaš. Malo si odpočiješ, do Loga še lahko prideš.“

„Prav do doma bi prišel, reče deček, toda kurjo slepoto imam. Ko solnce zaide — nič ne vidim.“

„Jo imaš že dolgo?“

„Dolgo, dolgo, tri leta bo tega. Tudi oče jo imajo. Oba jo imava.“

Dospela sva v vas. Peljal sem dečka v gostilno. Dobra gostilničarka mu je postregla z jedjo; jaz pa sem mu stisnil nekaj krajcarjev v roko, rekoč: — Kadar pojdeš zopet k materi, obišči me.

„Bom.“

Pojedel je, napil se pri vodnjaku, prijel za palico, vrgel suknjo preko rame pa se poslovil:

„Bog Vam povrni stotisočkrat!“ Šel je naprej — mali popotnik iz ljubezni do umobolne matere. —

In mi? Kadar kam odhajamo, kakšno pripravljajanje, kakšne skrbi! Ta otrok se pa spušča na daljno, predaljno pot brez skrbi. V roko palico, v torbo kos kruha pa hajdi v svet — in angelvarih ga vodi na poti in po dobrih ljudeh tja in nazaj.

Da bi bili tudi mi kakor on!

In ti, milo dete, popotuj vse svoje žive dni tako zaupno! Blagoslov materin ter krilo angelavariha te bosta ščitila in ti hladila potno čelo.

Za kazen!

Ni bilo miru in ga ni bilo pri Trdanovih. Dan na dan se je slišalo:

„Grahasta bo moja!“

„Ti si izbral belo, ko je pogledala iz lupine. Grahasta bo pa moja!“

Včasih je šel prepir še naprej — prav do joka. Tedaj so pa Trdanova mati posegli v kotiček za omaro, in prepirljivčka sta jo morala odkuriti v varnejše zavetje in se bolj potihó prepirati dalje.

Pepček in Jakec sta bila pri Trdanovih edinca. Prvi je pred kratkim zamenil nerodno srajčko s hlačkami, ki so se prav tesno oprijele Pepčka, kajti bil je precej obilen. Jakec pa je prvo leto užival sladkosti in bridkosti učenega sveta v vaški šoli.

Ko so nekega dne mati nasadili kokljo in dečkoma obljubili, da bosta dobila vsak eno jarčko, ni bilo več miru. Miru ni imela niti mati niti koklja. Mater

sta fanta vedno nadlegovala, kakšna jarčka bo Pepčkova in kakšna Jakčeva. Eden je hotel imeti belo, drugi pa grahasto. Včasih pa oba grahasto, ali pa oba belo. Tako, da ni bilo nikdar miru. Kokljo sta privzdigovala in gledala, kdaj se bo izvalilo prvo piške. Nista že mogla pričakati srečnega dneva. Vedno so jima bile v mislih piške, še celo ponoči sta sanjala o njih. Pepček je enkrat na ves glas klical: „O jarčka, moja jarčka!“ Potem se je šele zavedel, da se mu sanja.

S kokljo sta mala nepotrpežljivca tako ravnala, da je včasih vsa jezna zapustila gnezdo in se ni vrnila, dokler sta bila dečka zraven. Če sta jo dobila v roke, jo je eden pestoval, drugi božal in gladil. Pepček je celo izpraševal, koliko časa bo še valila, če je kaj lačna, in drugo, kar mu je ravno prišlo v mlado glavico. Seveda koklji ni bilo vseč to početje. Godrnjala je po svoje, a dečka se nista zmenila za to. Tudi mati jima je vedno pravila, da jo morata pustiti v gnezdu, a kaj je pomagalo! Kadar ni bilo matere, sta bila prosta in pozabila sta na vse opomine.

Nekega dne se je odprlo prvo jajčece, in prišla je lepa bela piška iz njega. Čez par dni pridejo še tri; potem so pa čakali zastonj. Mati so spoznali, da so vsa druga jajčeca pokvarjena, in sicer najbrž zaradi tega, ker sta jih dečka vedno jemala v roke. Tako so imeli namesto desetih jarčk samo štirí, po krivdi neubogljivih fantičev. Od tedaj so jima mati zabičali, da se ne smeta več dotakniti pišk, zlasti, ker je Pepček eno prijel s tako močjo za vrat, da bi bila kmalu pokazala jeziček in seveda tudi poginila. Deček ni vedel, da ima v roki mehko, občutljivo živalco.

Od tedaj so piške res imele mir. Bila je namreč tudi koklja zelo huda. Celó Jakca se ni bala. Samo enkrat se je mislil meriti z njo, pa jo je moral popihati z opraskano roko. Od tedaj je bil mir: samo od daleč sta dečka gledala mladi zarod.

* * *

Najlepša med vsemi štirimi piškami je bila grahasta, ki se je tudi prva izvalila. Vse druge so bile bele kot koklja. Včasih so se valjale piške po prahu in bile

Nekaj časa so vsi zrlí za Francetom, nato pa odšli. —

„Žejen sem, Jožek, kje bomo dobili kaj vode?“ je tožil Alešek.

„Jaz sem tudi,“ se odreže Feliks.

„Pojdimo v naš grič, se bomo napili iz studenca. Potlej bomo šli pa jagode brat.“

Rudolfu ni bil nič kaj prav Joškov nasvet; pa je le šel z njimi, da je imel družčino.

Stopali so po skalah proti studencu. V skalah je bil smrekov žleb, po katerem se je cedila biserna voda. Mrzla je bila in krepilna.

„Z mamó sva jo tukajle pila zadnjič,“ je pravil Jožek. „Saj vem. Mama so še rekli, da srebro pije. Svetlika se res, kot bi bila srebrna.“

Feliks je nastavljal políč k žlebu. Imel ga je s sabo, da bi vanj nabiral jagode. Najprej ga je pomil. nato je natočil vanj studenčnice in dal piti bratcu Alešku.

„Najmlajši mora prvi piti!“

Alešku je krožil krog usten sladek smehljalj.

„Potlej pa še meni natoči,“ reče Jožek.

„Bom.“

Rudolf je medtem rezal leskovo palico.

Ko so se vsi napili, so se odpravili po Loparjevem griču navzdol proti Meščevemu Zavodu.

Spočetka je bilo semtertja nekaj borovja, ki je bilo prazno. Čimviše pa so šli, tem več ga je bilo. A ne samega borovja! To borovje je bilo polno jagod. Kroginkrog je bilo vse črno.

Rudolf je legel v praprot. Zdajpazdaj je utrgal kakšno borovnico in jo pojel.

Jožek in Alešek sta počepnila pri smreki, okoli katere je bilo polno borovnic. Alešek je snel z glave slamnik in ga položil med vresje. Obtrgavala sta borovje in metala debele jagode v slamnik. Feliks je bil blizu njiju in je bral jagode v políč.

Toda pod gozdom sta pleli na njivi Kovačeva mati in hči Franca. Francini sestríci Metka in Tona, sta skakljali po travi in se lovili. Mati so jima rekli: „Pojdita gor v grič po borovnic in jih prinesita nama, da ne bova tako žejni.“

Šli sta. Molkov Jožek ju je opazil in je zakričal: „Na korajžo, Kovačeva Metka in Tona, če vaju je kje kaj, na korajžo.“

Metka in Tona sta molčali. Ker je pa Jožek le kričal pod smreko, se je ojunačila Metka in je zavpila: „Na korajžo, Molkov Jožek, če te je kaj v hlačah!“

Nastal je molk. Tiho so brali borovnice. Solnčni žarki so se lomili ob smrekah. Med bukvami so se oglašale prepelice. „Pet pedi, pet pedi,“ se je razlegalo po gozdu.

„Če ti meriš samo pet pedi, jaz jih merim več,“ se je hudoval Jožek. Ker ni mogel prepelice ugnati z besedami, jo je oponašal: „Pet pedi, pet pedi . . .“

Cvetice so gledale zlato solnce, ki je bleščalo na nebu. Po logu so prepevale ptice. Gozd je vstajal in se oživiljal. Smreke in bukke so vršale z vrhovi, in vrane so letale čeznje. Po grmičevju je stikal bodoči jež med listjem, ki je šustelo.

Senica je zletela iz gozda h Kovačevima plevicama. Počepnila je na njivo, pobrala črviča in spet odletela v grič. Praprotn je zelenela, po nji so se izprehajali raznobojni metulji. Mah je ječal, ker so ga obirale žuželke.

Pri Feliksu se je vzpel ob smreki zelen kuščar. Feliks ga je opazil. Prašal je Rudolfa, ki je medtem že napol zaspal, kakšna žival je to.

Rudolf je vstal in stopil k smreki. Tudi Alešek in Jožek sta prišla zraven.

„To je kuščar,“ je razlagal Rudolf. „Ta žival nič ne ukolje.“ „Bržkone se je jagod najedel,“ je hitro izpregovoril Jožek.

Kovačeva Metka in Tona sta se vrnili na njivo k materi, ker nista nabrali nič jagod. Molkova Alešek in Jožek sta jih imela pa že poln slamnik.

„Alešek, iztresi v moj klobuk iz svojega slamnika malo jagod. Nesel jih bom Kovačevim na njivo. Tolikokrat so nam že dali mati kruha, saj veš.“

Alešek ni nič odgovoril. Hitro je natresel iz slamnika v Jožkov klobuk do polovice jagod in spet počenil in jih bral dalje.

Jožek je stekel čez travnik h Kovačevim. Dal jim je borovnic in se vrnil k Alešku. Potlej je pridno nabiral, da bi bil slamnik preje zopet poln.

Kovačevi so prekinili delo. Jedli so borovnice in mati so hvalili Molkovega Jožka. „Radodaren je; njemu ne bo nikoli manjkalo kruha, ker je tako dobrega srca.“

„Pa je res priden,“ je dostavila Franca. Metka in Tona sta pa zobali jagode.

Tako tiho in skrivnostno se je približal večer, da otroci sami niso vedeli, kdaj je stopil na zemljo. Nabrali so vse polno jagod. Alešek in Jožek sta jih imela poln slamnik. Feliks poln polič, samo Rudolf jih ni imel nič. Prosil je druge, naj mu jih dajo. Pa se ga ni hotel nihče usmiliti.

„Bral bi jih bil; saj si imel čas kot mi,“ so mu odgovarjali.

„Le obriši se pod nosom,“ ga je zbadal Feliks. „Zakaj si pa ležal v senci in spal!“

Solnce je že šlo za goro. Čisto malo se je še svetlikalo vrh gore. Brenclji so utihnili in se poskrili.

Tedaj šele so se napotili naši nabiralci ob veseli pesmi domov. Prišli so do mlake, kjer so skakale žabe z brega v vodo in iz vode na breg. Zapeli so žabam v slovo veselo pesem, ki so se jo naučili iz neke Mohorjeve knjige:

Svatbo žabe so imele,
zbrane iz sosednjih mlak;
jedle, pile so in pele
rega rega reg, kvak kvak!

„Dosti smo jih nabrali. Pridni smo bili,“ se je hvalil Alešek in je vriskal. Pa je imel slab glas, ker je bil majhen, in se ni slišalo daleč. Pomenili so se, da bodo šli drugi dan spet po jagode in da jih bodo nabrali še več kot danes.

Večerja je bila že na mizi, ko so vstopili Alešek, Feliks in Jožek v hišo. France je sedel za mizo in je držal žlico v roki, da bi jedel.

„Pa tako dolgo hodite,“ so jih karali mati. Da bi potolažili mater, ki so bili malo nevoljni, so jim

pokazali otroci polni slamnik in polič. Jožek je rekel: „Poglejte, mama, koliko smo jih nabrali!“

„Joj, pa ste bili res pridni! No, boste pa jutri še šli. Francku jih zdaj malo dajte, ker ga ni bilo zraven.“

Feliks mu je ponudil polič. France jih je slastno jedel.

„Veste, mama,“ pravi Alešek, „smo še več nabrali. Pa smo jih dali pol klobuka Kovačevi materi in Franci, ki sta pleli pod Zavodom. Metka in Tona sta jih nabirali, pa jih nista skoro nič dobili, ker sta premajhni. Ne znata nabirati.“

„Oho, koliko smo jih pa snedli! Vsi smo bili siti.“

Hvalili so se otroci in hvalili. Seveda so jih mati še posebno blagrovali, ker so bili pridni.

„Je že prav, da ste jih dali Kovačevim, ker tolikokrat dobite tam kruha,“ so rekli nazadnje mati.

Na nebu so zaplapolale zlate zvezde. Angeli varihi so se selili z nebes na zemljo in čuvali otroke, ki so že snivali. Duh Gospodov je plaval nad zemljo.

Vukovoj.

Le enkrat bi videl.

Zrastel je tam na kumskem pogorju v revni kmetiški hiši. Andrejček mu je bilo ime. Prinesli so ga kot malo dete iz Trsta in ga imeli za rejenca. Bila je nekdanj navada, da so pogostoma hodili iz tistih krajev po zapuščene otroke v Trst zakonski, katerim Bog ni dal lastnih; pa tudi drugi, da so za njih odrejo dobivali pičlo plačilo, ki se je dajalo od najdenčkov. Andrejček je imel srečo, da je prišel k dobrim ljudem. A še večjo srečo, da je bil priden, poslušen in pohleven deček. Privadil se je bil tesariti, in dasi je bil bolj šibkega telesa in še malo šepast, si je pridobil s spretnostjo in varčnostjo toliko, da je pozneje v vinskem kraju kupil vinogradček z majhno hišico. Oženil se je ter pošteno, če tudi revno, preživljal svojo družino.

Večkrat sva se prijazno pogovarjala o tem in onem, kadar je pomagal pri nas delati, kake sode nabijati ali kaj drugega. Nikdar ne pozabim, kar mi je rekel ob neki taki priliki. »Gospod,« je dejal, »saj veste, da sem reven. Karkoli imam, sem si moral sam prislužiti. Trdo moram delati, da preživim svoja otroka. Pravili so mi, da so me našli ljudje tam nekje na Krasu za skalo, spravili v Trst, in od tam prenesli sem v rejo. Nikoli nisem izvedel, kdo je moj oče in kdo moja mati. Nikoli nisem od njih prejel le toliko, kolikor je črnega za nohtom. A povem vam, kakor sem reven, rad bi dal sto goldinarjev, ko bi le enkrat mogel videti svojega očeta in svojo ljubo mater! O, kako bi jih spoštoval, kako bi jim stregel!«

Mislil sem si na tihem: kako blago srce bíje pač v teh preprostih prsih! Kako bi moralo biti srce razvneto hvaležnosti posebno še onim otrokom, katerim so stariši lepo in dobro vse preskrbeli za dušne in telesne potrebe?

F. B.

Striček.

V grmiček striček
poseže
in tenko šibo
odreže.

Smehljaje z njo me
ošvrkne,
da skoraj solnce
mi mrkne.

„Le čakaj, striček,
le čakaj,
nikar domov ne
korakaj.“

Doma te čaka
nesreča,
nesreča, pa žalost
še večja.

Cigan ti pipo
ukral je,
duhana mnogo
pobral je.

Oj, to pa tebe
ošvrkne,
da radost na licih
ti mrkne.“

Gradiški.

Teci, teci, mucka ti!

Teci, teci, mucka ti,
da te kužek ne dobi!
Da ne bosta zaplesala,
ker si kost mu vso obrala.

Kaj je dobro, dobro več;
vsako boljšo stvar poješ,
ga ne vprašaš, če je prav,
goniš svoj drnav, drnav,
jezo kuhaš, se mastiš
in za rep se svoj bojiš.

Slavko Slavič.

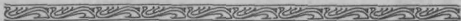

Zvita voznika.

Dva Ribničana sta drug za drugim vozila suho robo. A v klanec se je začelo počasi voziti. Voznika vpijeta in priganjata, pa kar ni hotelo naprej.

Zdaj pravi prvi voznik: „Veste kaj, sosed, menjajva se! Vi pojdite k mojim konjem, jaz pojdem pa k vašim. Boste videli, ali bodo šli ali ne, tako, kakor se spodobi „ribniškemu“ konju!“ — O, zdaj so pa potegnili in šli, da se je kar kadilo za njimi. To pa zato, ker se jima zdaj konji niso nič več smilili.

Ta zgodbica potrjuje pregovor („Vrtec“ str. 144.): „S svojim bičem in tujim konjem se dobro vozi!“
„Internus“.

Zastavica.

(Priobčil Fr. Kramar.)

Prav malo se dobi za v
Stanú preprostega je d
Bolj slovi seveda m
Polžu pa se reče tudi s

(Odgonetka in imena rešilcev v prihodnji številki.)